

مفهوم برادری

فتال فرشتی
حجت الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی

یکی از مفاهیم کلیدی اسلامی که درواقع آرمان یک جامعه دینی را ترسیم می‌کند، اخوت دینی است. خداوند در یکی از آیات قرآن کریم که به آیه اخوت معروف است، می‌فرماید: «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلَحُوا بَيْنَ أَخُوَيْكُمْ وَاتَّقُوا... لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ»؛ درحقیقت مؤمنان همه برادر یکدیگرند. پس همیشه بین برادران ایمانی خود را اصلاح کنید و خدا ترس و پرهیزکار باشید. باشد که مشمول لطف و رحمت الهی قرار بگیرید.»

درواقع بااین تعبیر خدای تعالی می‌خواهد بگویددر جامعه اسلامی و بین مؤمنان، رابطه‌ای حتی فراتر از رفاقت باید برقرار باشد و آن رابطه برادری است، همان برادری‌ای که قوانین خاص خود را دارد و در جملات مختلفی از اهل بیت^(ع) شرح داده شده است.

در تفسیرالقمی درباره آیه «بر شما برادری نیست که از خانه‌های خودتان بخورید یا از خانه‌های پدرانتان یا از خانه‌های مادرانتان یا از خانه‌های برادرانتان....» آمده‌ است که این آیه، زمانی نازل شد که پیامبر خدا^(ص) به مدینه مهاجرت کردند و میان مسلمانان مهاجر

و انصار، برادری برپا کردند؛ یعنی یوبکر و عمر را با هم برادر قرار دادند و عثمان و عبدالرحمان بن عوف را با هم و طلحه و زبیر را با هم و سلمان و ابوذر را با هم و مقداد و عمار را با هم و امیرمؤمنان را واگذاشتند. امام علی^(ع) از این امر، سخت اندوهگین شدند و فرمودند: «ای پیامبر خدا! پدر و مادرم به قربانت، چرا میان من و کسی،

برادری برقرار نمی‌کنی؟»

پیامبر خدا^(ص) فرمودند: «به خدا سوگند -ای علی- که تو را جز برای خودم نگه نداشتم. آیا راضی نیستی که من و تو برادر هم باشیم؟ تو در دنیا و آخرت، برادر منی. تو وصی و دستیار و جانشین من در میان امتم هستی. تو اداکننده دین من هستی و وعده‌های مرا به انجام می‌رسانی و غسل دادن مرا به عهده می‌گیری و جز تو شخصی، متولی این کار نیست. تو دربرابر من، همچون هارون دربرابر موسی^(ع) هستی، با این تفاوت که پس از من پیامبری نیست.»

روایات زیادی درمورد تشریح برادری و حقوق برادران دینی دربرابر هم وارد شده است که در یکی از کامل‌ترین آن‌ها، پیامبر خدا^(ص) می‌فرمایند: «مسلمان بر برادر مسلمانش، سی حق دارد که براثت ذمه از آن حاصل نمی‌کند، مگر به ادای این حقوق یا عفوکردن برادر مسلمان او؛ اینکه لغزش‌های او را ببخشد، در ناراحتی‌ها با او مهربان باشد، اسرار او را پنهان کند، اشتباهات او را جبران کند، عذر او را بپذیرد، دربرابر بدگویان از او دفاع کند، همواره خیرخواه او باشد، دوستی او را پاسداری کند، پیمان او را رعایت کند، در حال مرض از او عیادت کند، در حال مرگ به تشییع او حاضر شود، دعوت او را اجابت کند، هدیه او را بپذیرد، عطای او را جزا دهد، نعمت او را شکر گوید، در یاری او بکوشد، ناموس او را حفظ کند، حاجت او را برآورد، برای خواستاش شفاعت کند و عطسه‌اش را تحیت گوید، گم شده‌اش را راهنمایی کند، سلامش را جواب دهد، گفته او را نیکو شمرد، انعام او را خوب قرار دهد، سوگندهایش را تصدیق کند، دوستش را دوست دارد و با او دشمنی نکند و در یاری او بکوشد؛ خواه ظالم باشد یا مظلوم، اما یاری او درحالی‌که ظالم باشد، به این است که او را از ظلمش بازدارد و درحالی‌که مظلوم است، به این است که او را در گرفتن حشش کمک کند. او را دربرابر حوادث تنها نگذارد، آنچه از نیکی‌ها برای خود دوست دارد، برای او هم دوست بدارد و آنچه از بدی‌ها برای خود نمی‌خواهد، برای او نیز نخواهد.» چقدر این دستورات و مفاهیم، زیبا و زندگی ساز است و حتی تصور جامعه‌ای که این مفاهیم و دستورات در آن به‌طور کامل اجرا شود، روح‌افزا و جان پرور است. شعر معروفی از استاد سخن، سعدی شیرازی، در ذهن ما ایرانی‌ها هست که می‌گوید:

بنی‌آدم اعضای یکدیگرند که در آفرینش ز یک گوهرند
چو عضوی به درد آورد روزگار دگر عضوها را نماند آدمی
تو کز محنت دیگران بی غمی نشاید که نامت نهند آدمی

این شعر درواقع الهام‌گرفته از همین اخوت اسلامی است که در روایات ما ترسیم

شده است و در برخی روایات به‌صورت آشکار از همین تعبایر استفاده شده است؛ آنجاکه امام صادق^(ع) می‌فرمایند: «المؤمن أخو المؤمن كالخمس الواحد، إن اشتكى شيئا منه وجدَّ ألم ذلك في سائر جسده و أروا خُلمًا من رُوح واحده، مؤمن برادر مؤمن است؛ همچون یک پیکر که هرگاه عضوی از آن به درد آید، دیگر اندام‌ها آن

درد را حس می‌کنند. ارواح آن‌ها از یک روح است.»

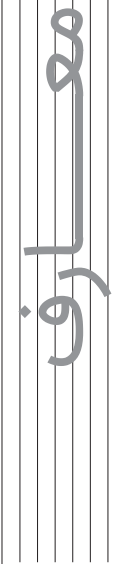
از خداوند بزرگ می‌خواهیم که همه ما را در جامعه دینی، قدردان و عمل‌کننده به این مفاهیم والای دینی و اهل رعایت برادری و حقوق آن قرار بدهد. ان‌شاء...!

احکام شرعی مربوط به انتخابات (۱)

در این ستون به پرسش‌های شما درباره حکم مسائل مختلف از نظر شرعی پاسخ خواهیم داد. شما مخاطبان گرامی می‌توانید پرسش‌های خود را به شماره پیامک ۳۰۰۰۷۲۸۹ با ما در میان بگذارید. برای دریافت پاسخ سؤالات شرعی درباره انتخابات و مسائل مربوط به آن، به پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر رهبر معظم انقلاب مراجعه کرده‌ایم. خلاصه‌ای از سؤال‌ها و پاسخ‌ها بدین شرح است:

- آیا شرکت در انتخابات جمهوری اسلامی ایران، شرعا واجب و شرکت نکردن، حرام است؟
- شرکت در انتخابات نظام جمهوری اسلامی برای افراد واجد شرایط، یک وظیفه شرعی، اسلامی و الهی است.
- شرکت در انتخابات جمهوری اسلامی ایران، واجب عینی است یا کفایی؟ واجب عینی است.
- اگر شوهر به همسرش اجازه شرکت در انتخابات را ندهد یا رضایت نداشته باشد، تکلیف زن چیست؟
- شرکت در انتخابات، منوط به اذن شوهر نیست.
- باتوجه به نزدیکی زمان انتخابات، آیا دعوت بسیج از نامزدها برای تبیین مواضع خود در مسجد، اشکال دارد؟
- باید بر طبق قوانین و مقررات نظام اسلامی عمل شود.
- شخصی، توانایی انجام مسئولیت را در خود می‌بیند، آیا خود را در معرض مسئولیت قرار دادن و ثبت‌نام کردن در انتخابات بر او واجب است؟
- بر کسانی که حقیقتا خود را دارای شرایط برای خدمتگزاری به نظام اسلامی می‌دانند، واجب کفایی است.
- عمل به تکلیف، مقدم است یا رسیدن به نتیجه؟ چگونه می‌توان هم به تکلیف عمل کرد و هم به دنبال نتیجه مطلوب بود؟
- تکلیف‌گرایی با دنبال نتیجه قانونی و شرعی بودن، منافات ندارد؛ هرچند در انجام تکلیف، تحقق نتیجه نیز مورد توجه است.
- در ایام انتخابات برای شناخت نامزد مناسب، باید نواقص، عیوب و امتیازات آن‌ها را در گذشته و حال تفحص کرد تا فرد لایق را پیدا کرد. آیا صحبت کردن بیشتر سر نامزدها برای انتخاب فرد اصالح، جایز است؟ ملاک چیست؟
- در امور مربوط به انتخابات در حد مشاوره، اشکال ندارد.

جایی که همه کم می‌آورند، کم نیاورد.

سیدالشهدا^(ع) روز عاشورا سفینه‌ی نجاه بود و دیگران باید به او پناه می‌بردند. امام حسین^(ع) با صبر و استقامتش همه‌کار کرد، با همان لشکر کوچکش همه‌کار کرد، وظیفه دیگران فقط تبعیت از ایشان بود. دیگران فقط باید تسلیم باشند و تصدیق کنند او را. تزلزل در آن‌ها پیدا نشود. روز عاشورا کی از همه بیشتر تسلیم بود و تصدیق کرد ولی خدا را و ذره‌ای در آن مخمصه دچار تزلزل نشد؟ امام صادق^(ع) می‌فرمایند: «عمو جان ابوالفضل! اشهد لک بالتسلیم و التصدیق و الوفاء و النصیحه لخلف النبی المرسل؛ شهادت می‌دهم که شما تسلیم بودی، تصدیق کردی [و وفا و خیرخواهی داشتی برای یادگار پیامبر]» دچار تزلزل نشدی. جایی که بعضی‌ها کم می‌آورند، هیچ کم نیاوردی. جایی که امان نامه آمد، حضرت عباس^(ع) اول اصلا جواب نداد به کسی که امان نامه را آورده بود و وقتی اباعبد...^(ع) فرمودند «جوابش را بده، اگرچه یک فاسق برایت امان نامه آورده است»، جواب داد اما جواب ابوالفضل این بود که «لعنت خدا بر خودت و بر این امان نامه‌ای که برای من آورده‌ای!

من ولی خدا را، پسر پیغمبر را، تنها بگذارم و خودم در امان باشم و او نه؟». «اشهد لک بالتسلیم و التصدیق و الوفاء و النصیحه لخلف النبی».

حجت الاسلام والمسلمین عالی

رسیدن به اوج در سی‌وسه‌سالگی

حضرت عباس^(ع) در روز عاشورا ۳۳ سال بیشتر نداشت، اما در همین عمر کوتاه با تمام وجود مطیع خدا، پیامبر اکرم^(ص) و امیرالمؤمنین^(ع) بود و این نقطه اوج قمر بنی‌هاشم^(ع) بود. چه رخ داد که ایشان در سی‌وسه‌سالگی به مقاماتی رسید که ما از فهم آن عاجز هستیم؟ حضرت عباس^(ع) در سه حوزه ولایت...، ولایت‌النبی و ولایت‌الولی تربیت شد. ایشان از وقتی که در خانه امیرالمؤمنین^(ع) راه افتاد، یک لحظه تا روز عاشورا از ولایت...، ولایت‌الرسول و ولایت‌الولی جدا نشد. در زیارت‌نامه حضرت داریم: «السلامُ علیک ایها العَبْدُ الصَّالِحُ الطُّمِیْعُ لله و لِرُشِیوِله و لِاهْلِیهِ الْمُؤْمِنِینَ»؛ یعنی ایشان مطیع ولایت...، ولایت رسول^(ص) و ولایت ولی...، الاعظم بوده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین حسین انصاریان

نگاهی به ویژگی‌های قمر بنی‌هاشم^(ع) در کلام و عاظ و خطبا

جانبازی در رکاب برادر

حمیده ذاکری| نوشته هم مقام و مرتبه‌ای دارد، بالا و پایین دارد. قلم هم درجه و مقام دارد. این است که برخی قلم‌ها هنوز به آن مقام نرسیده‌اند که درباره بعضی موضوع‌ها و افراد بنویسند. آن قدر قد نکشیده‌اند که بتوانند درباره برخی مفاهیم نسخه بپیچند. هنوز مانده است که دستشان به بعضی بلندی‌ها برسد. یکی از این مفاهیم بلند، مقام اهل بیت^(ع) است؛ خاندانی که برترین افراد روی زمین هستند و قد قلم‌های ما برای توصیفشان کوتاه است؛ به همین دلیل در زمانی که می‌خواهیم از آن‌ها حرف بزنیم، تنها راه، رفتن به سراغ خودشان است. نشستن پای منبر حرف و حدیث معتبر و معروفشان است. بنابراین در روز ولادت قمر بنی‌هاشم^(ع)، یکی از مفاهیم بلند خاندان نبوت، به‌سراغ منبری‌های مشهور رفته‌ایم تا اندکی از او بدانیم؛ از برادر حسین^(ع).

نخستین یار برادر

«ابصارالعین و نفس المهموم» از بهترین مقاتل است. از امام صادق^(ع) نقل می‌کنند عموی ما، عباس، ویژگی اولش بصیرت نافذ بود. ژرف‌اندیش بود. یکی از نویسندگان نوشته است، چه وقت نافذالبصیره بود؟ آن روزی که صد هانفر از اصحاب پیامبر^(ص) در مدینه امام حسین^(ع) را تنها گذاشتند. امام حسین^(ع) وقتی راه افتاد، مگر در منا سخنرانی نکرده بود؟ مگر مقصد نفر از صحابه را جمع نکرد؟ مگر به دوپست نفر از تابعین در جلسه خصوصی نگفتند که ای مردم مدینه! پسر پیغمبر خدا شبانه از مدینه بیرون رفت. یکی گفت این آقا کجارت؟ الان اگر امام جماعت یک محله قهر کند، همه دنبالش می‌روند. بعد چه کردند؟ صبر کردند قصه کر بلا تمام شود. امام حسین^(ع) به شهادت رسید. اهل بیتش برگشتند. زن و بچه اسیر آمدند. سر پسر پیغمبر را به نیزه کردند. دو سال بعد عبا... بن حنظله به شام رفت و برگشت و گزارش داد و گفت: نشسته‌اید؟ این را اهل سنت هم نقل کردند. گفت: من از پیش کسی آمدم که نه نماز می‌خواند نه عبادتی می‌کند. شراب می‌خورد. تازه بعد از این گزارش، مردم مدینه قیام کردند. ولی چه فایده داشت؟ هیچ، همه را کشتند. اول کسی که جواب مثبت داد و ایستاد و گفت: حسین! کجا برویم، حضرت ابوالفضل^(ع) بود. بعد زهیر بلند شد. بعد ثریر بلند شد. بعد محمد بن بشیر گفت: من بروم، گرگ‌های بیابان مرا زنده‌زنده بخورند. اگر تو را تنها بگذارم، همان روزی که در مدینه تابعین خواب بودند.

حجت‌الاسلام والمسلمین حسینی قمی

شهادا به مقامش غبطه می‌خورند

امام سجاد^(ع) فرمودند: «عموی من در بهشت مقامی دارد که همه شهدا به او غبطه می‌خورند و در بین شهدا، مهم هستند، بعضی اهم هستند، بعضی هم اهمیت کمتری دارند. بخشی از این‌ها جلیلی است. اگر دانه بذری از اول ویژه نباشد، هر قدر شما از آن نگهداری کنید و در محیط گلخانه‌ای بگذارید و باغبان انحصاری هم برای آن قرار دهید، آن میوه‌ای که باید حاصل دهد، نمی‌دهد. به‌ر وجود انسان هم باید بالقوه، ارزشی داشته باشد تا بتوان روی آن کار کرد. اینکه در روایات آمده است در بین فرزندان امیرالمؤمنین^(ع) عده‌ای اصلا به کر بلا نیامدند. عده‌ای هم آمدند و شهید شدند، ولی جایگاه قمر بنی‌هاشم^(ع) را ندارند. هم به صفات اکتسابی آن بزرگوار اشاره می‌کند و هم به بعضی از آن صفات که جلیلی است و یکی از آن صفات مادر است. اینکه امیرالمؤمنین^(ع) به برادر خود می‌فرمایند: از یک خانواده و عشیره مهم، شجاع، سابقه‌دار و مجاهد، همسری را برایم انتخاب کن، چون آن کارهایی که امیرالمؤمنین^(ع) برای پیغمبر انجام داده است، قرار است این وجود مقدس برای سیدالشهدا^(ع) انجام دهد. این پنج شش ویژگی‌ای که امیرالمؤمنین^(ع) دارد واحدی را جز رسول خدا نمی‌شود به او تشبیه کرد. قمر بنی‌هاشم^(ع) دارد. یکی از کارهایی که امام علی^(ع) انجام داده است، علمداری است. امید لشکر بودن است. در تاریخ آمده است تا وقتی امیرالمؤمنین^(ع) در جنگ حضور دارند، سپاه در آرامش هستند. اگر فرار کنند، هم می‌دانند که اسلام شکست نمی‌خورد. از دیگر ویژگی‌های حضرت عباس^(ع) مقام برادری اوست. حجت‌الاسلام والمسلمین حامد کاشانی

پسری مانند پدر

عوامل سعادت زیاد هستند؛ یعنی متعدد هستند. بعضی مهم هستند، بعضی اهم هستند، بعضی هم اهمیت کمتری دارند. بخشی از این‌ها جلیلی است. اگر دانه بذری از اول ویژه نباشد، هر قدر شما از آن نگهداری کنید و در محیط گلخانه‌ای بگذارید و باغبان انحصاری هم برای آن قرار دهید، آن میوه‌ای که باید حاصل دهد، نمی‌دهد. به‌ر وجود انسان هم باید بالقوه، ارزشی داشته باشد تا بتوان روی آن کار کرد. اینکه در روایات آمده است در بین فرزندان امیرالمؤمنین^(ع) عده‌ای اصلا به کر بلا نیامدند. عده‌ای هم آمدند و شهید شدند، ولی جایگاه قمر بنی‌هاشم^(ع) را ندارند. هم به صفات اکتسابی آن بزرگوار اشاره می‌کند و هم به بعضی از آن صفات که جلیلی است و یکی از آن صفات مادر است. اینکه امیرالمؤمنین^(ع) به برادر خود می‌فرمایند: از یک خانواده و عشیره مهم، شجاع، سابقه‌دار و مجاهد، همسری را برایم انتخاب کن، چون آن کارهایی که امیرالمؤمنین^(ع) برای پیغمبر انجام داده است، قرار است این وجود مقدس برای سیدالشهدا^(ع) انجام دهد. این پنج شش ویژگی‌ای که امیرالمؤمنین^(ع) دارد واحدی را جز رسول خدا نمی‌شود به او تشبیه کرد. قمر بنی‌هاشم^(ع) دارد. یکی از کارهایی که امام علی^(ع) انجام داده است، علمداری است. امید لشکر بودن است. در تاریخ آمده است تا وقتی امیرالمؤمنین^(ع) در جنگ حضور دارند، سپاه در آرامش هستند. اگر فرار کنند، هم می‌دانند که اسلام شکست نمی‌خورد. از دیگر ویژگی‌های حضرت عباس^(ع) مقام برادری اوست. حجت‌الاسلام والمسلمین حامد کاشانی

لقبی که امام به عمومیش داد

می‌دانید که حضرت ابوالفضل^(ع) کارنامه شاگردی در محضر چهار امام معصوم را دارد. همراهی با چهار معصوم در زندگی و پرونده این شخصیت بزرگوار مشاهده می‌شود. آن هم شخصیتی که امام معصوم^(ع) مدح و ثنای او را گفته است. ایشان محضر امیرالمؤمنین^(ع)، امام مجتبی^(ع)، امام حسین^(ع) و امام سجاد^(ع) را درک کردند. ما تقریبا دربین امامزاده‌ها، امامزاده‌ای که زیارت‌نامه خاص داشته باشد، نداریم. شاید مثلا دو سه نمونه از زیارت‌نامه‌ها یک انشای ثابتی داشته باشند و آن‌ها را برای همه بخوانند. اما زیارت‌نامه ایشان «السلام علیک ایها العبد الصالح المطیع لله و لرسوله» نص صریح از امام صادق^(ع) است و این موضوع ساده‌ای نیست. زیارت‌نامه‌ای که متنتش از امام معصوم به ما رسیده و در آن فرموده‌است این‌گونه بایستید و این‌گونه وارد حرم بشوید، برای امام داریم، ولی برای امامزادگان جز دوسه نمونه مثل حضرت علی اکبر^(ع) و حضرت معصومه^(ص) نداریم. حالا زیارت مأثور و رسیده از معصوم^(ع) که به مجموعه‌ای از فضایل زیارت شونده شامل تسلیم، وفا، تصدیق، در مقام شهادی بدر بودن و عبد صالح بودن اشاره می‌کند و خود مرور ویژگی‌های حضرت ابوالفضل^(ع) و شناخت حضرت است، این‌ها موضوع ساده‌ای نیست. انبیاءعا می‌کردند عبد صالح باشند. همه ما و شما هر روز در نماز به عبد صالح سلام می‌دهیم: «السلام علینا و علی عبادا... الصالحین». حضرت ابراهیم^(ع) دعا می‌کرد که «خدا! من را جزو عباد صالح خود قرار بده». آن وقت این لقب به این مهمی را امام صادق^(ع) به عمو جانشان داده‌اند: «السلام علیک ایها العبدالصالح!». خب می‌شد بگوید «السلام علیک یا ابوالفضل العباس»، اما با این جمله شروع شده است: «ایها العبدالصالح!».

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر رفیعی